

דף שבועי

בס"ד

פרשת תזריע מצורע, תשפ"ו, מספר 1664

המצורע והכוהן חזי כהן

השלב השלישי: הכוהן פעיל בתהליכי הטהרה והכפרה (י"ד)
נעבור לרגע לשלב השלישי. תהליך השיבה של המצורע לחיים בנוי משני שלבים המביאים לידי טהרה וכפרה, ובשניהם התורה מייחדת מקום מרכזי לכוהן. הכוהן יוצא לקראתו ומוודא שהוא אכן נרפא והוא שמכניסו אל המחנה:

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הפה. ויצא הפה אל מחוץ למחנה וראה הפה והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע. ויצא הפה... (י"ד:ב-ד).

התהליך כולל שני שלבים: ביום הראשון הכוהן מקיים את טקס שילוח הציפור הטבולה בדם, ובכך מטהר אותו "וּצִוּהָ הַפֶּה... וְהָזָה עַל הַמִּטָּה מִן הַצֵּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהְרוּ וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה" (י"ד:ה, ז).

בעקבות הטהרה רשאי המצורע להיכנס אל המחנה, אך הוא נדרש להמתין מחוץ לאוהל שבעת ימים. ביום השמיני הכוהן מנהל את הטקס הכולל הקרבת קורבנות אשם, חטאת, מנחה ועולה, וכן מריחת הדם והשמן על איברי המצורע, וגם את הזאתם לפני ה'. רצף הפעולות של הכוהן מביא בסופו של דבר לכפרה של המצורע.

ועשה הפה את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה... ואת המנחה המזבחה וכפר עליו הפה וטהר (י"ד:ט-כ).

כידוע, אלו פעולות שרק הכוהן רשאי לעשות, ולכן תפקידו מרכזי כל כך. נשוב עתה אל השלב השני, שדווקא בו הכוהן נעדר.

השלב השני: ריפוי הצרעת ללא כוהן (מה-מו)
אל מול הנוכחות הדומיננטית של הכוהן לפני ההתבודדות מחוץ למחנה ולאחריה, היעדרותו בשלב השני בולטת ומצריכה הסבר.

שני אנשים עומדים במרכז פרשת המצורע: האיש שהצטרע והכוהן שיש לו תפקיד מרכזי בטיהורו ובחזרתו אל החיים הרגילים. הכוהן נזכר בחוקי הצרעת (הגוף, הבגד והבית) כמאה פעמים! הוא נוכח לצידו של המצורע ברגעים הקשים של זיהוי הצרעת, והגדרתו כמצורע, וכן בהחזרתו למחנה ובטקס הסיום במשכן.

לאור זאת, מפתיע לגלות שהכוהן כלל אינו מרפא את המצורע, היושב בדד מחוץ למחנה! תופעה זו מעוררת תהייה: מדוע הכוהן אינו נמצא שם לצדו של המצורע, כשהוא נמצא בדד מחוץ למחנה? ומה, אם כן, תפקידו של הכוהן? התשובה לשאלה תתגלה אם נעקוב אחרי התהליך כולו:

השלב הראשון: הכוהן מאבחן את המצורע ומשלח אותו אל מחוץ למחנה (א-מד).

תפקידו של הכוהן כאן משמעותי ביותר. הוא זה שמאבחן את הצרעת "אָדָם... וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צִרְעַת וְהוּבָא אֶל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אוּ אֶל אֶחָד מִבְּנָיֹה הַכֹּהֲנִים וְרָאָה הַכֹּהֵן" (וי' יג:ב). הכוהן יכול להכריז על האדם שהוא טמא: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר... וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמָא אֹתוֹ" (יג:ג). במקרים שהוא מסופק, הוא מסגיר אותו מחוץ למחנה לשבעה ימים: "וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע שֶׁבַעַת יָמִים" (ד) ואם עדיין יש לו ספק, הוא יכול להסגירו לימים נוספים: "וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שֶׁבַעַת יָמִים שְׁנִית" (ה) – עד להכרעה. הציפייה היא שהנגעים בעור יוטבו והוא יוכרז כטהור, אך במקרה שהנגעים לא נעלמו, הכוהן האמור לקבוע שהמצורע טמא משלח את המצורע אל מחוץ למחנה.

* ד"ר חזי כהן מלמד בעולמות, בית הספר ללימודי יהדות ותרבות ישראלית, ובישיבת "מעלה גלבוץ".

וַיִּקְצָף נַעֲמָן וַיִּלֶךְ וַיֹּאמֶר הֲנִה אֲמַרְתִּי אֵלֶי יֵצֵא
 יֵצוּא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם ה' אֱ-לֹהֵיו וְהִנִּיף יָדוֹ אֶל
 הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמַּצְרַע (מל"ב ה:יא).

כלומר, נעמן שגדל בתרבות ארמית, ציפה למעשה מאגי של הנביא, שבהינף יד ובעזרת אמירת מילים מקודשות ישחרר אותו מייד מנגע הצרעת.

ומה התורה מציעה? התורה לעומת זאת שולחת את המצורע להתבודדות עם קונו ולמעשה עם עצמו. שכן, את חשבון הנפש יכול האדם לעשות רק בעצמו. זהו תהליך האורך זמן ואינו בבחינת מהלך מאגי מיידי. לאחריו נדרש שינוי בדפוסי החיים.

הלקח השני קשור לכוהן, שהרי בכל זאת המילה "כהן" חוזרת בענייני המצורע עשרות פעמים. התורה מלמדת אותנו, שלצד העצמאות שנדרשת מן האדם, הוא זקוק לליווי, עזרה וסיוע, שכן "אין החבוש מתיר עצמו מבית האסורים" (ברכות ה ע"ב). דווקא הכוהנים, שחוו אבלות זמן לא רב קודם לכן, כשנדב ואביהוא מתו, ונדרשו שלא להתאבל עליהם מפני קדושתם ועבודתם במשכן, הם הם המלווים את האדם בעזיבת המחנה ובחזרתו אל הקודש, אך מותרים בידי את ההתאבלות שתביא לשינוי המצופה.

כך, שני המהלכים שבפרשת המצורע נעים בתנועות הפוכות ומשלימות. פעולה אחת היא במקום המרוחק מן המחנה ושם המצורע נמצא לבדו, והפעולה השנייה היא במחנה ובהמשך במשכן, וכאן הכוהן הוא הדמות המרכזית. וכך, תנועת היציאה והכניסה משלימות את התהליך, והכוהן ובעיקר האדם פועלים לתיקון וטהרה.

יציאת המצורע מן המחנה משמעותה נטילת אחריות של האדם על מעשיו, ואילו התהליכים הנלווים מלמדים אותנו על הצורך של האדם להיעזר באחרים בשעת מצוקה.

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:
<http://www1.biu.ac.il/parasha2>
 כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il
 ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

המפתח לשאלה זו טמון בסיבה לצרעת, ולמרות שהתורה אינה אומרת במפורש מדוע הצטרע האדם, היא רומזת שזהו עונש על חטא. כמה ראיות לדבר: ראשית, המצורע מתבקש להביא קורבן אשם: "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ לְאֲשָׁם" (וי' יד:יב). קורבן האשם, כשמו כן הוא, קורבן שנועד לבטל אשמה וחטא.

שנית, השימוש בשורש נג"ע: "זאת תִּוְרַת אֲשֶׁר בּוֹ נִגַע צָרַעַת" (יד:א) מזכיר עונשים במקרא (למשל: "וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרָעָה נְגַעִים גְּדֹלִים", בר' יב:יז).

שלישית, התפיסה שהצרעת היא עונש עולה מספורים שונים בתנ"ך: מרים נענשה בצרעת על שדיברה סרה במשה (במ' י"ב), גיחזי נענש בצרעת על שנטל בשם הנביא חליפות בגדים ללא רשותו (מל"ב ה), וכן, עוזיה הצטרע כשביקש להיכנס להקטיר קטורת (דבה"י ב:כו, טז-כא).

בעקבות מה שאמר המקרא ברמז, אמרו חז"ל במפורש כשביקשו להתחקות אחר החטא הגורם לצרעת (מסכת ערכין טז ע"א). הבולט מכולם הוא חטא לשון הרע: "אין הנגעים באים באדם אלא על לשון הרע שמוציא מפיו" (מדרש תנחומא, ויקרא יד, א).

לפי זה, הצרעת היא עונש על חטאיו של האדם, ולפיכך הוא נדרש לתשובה ולחשבון נפש מעמיק שיביא לרפואתו. המצורע נדרש לשבת בדד מחוץ למחנה ולנהוג מנהגי אבלות; בגדיו פרומים וראשו פרוע כשהוא עוטה שפם וקורא לכל המתקרב אליו להיזהר מטומאתו. זהו תהליך אישי ופנימי שבו המצורע מבכה למעשה את חייו ונדרש להתמודד עם חטאיו שגרמו לצרעת. המצורע מתאבל למעשה על עצמו, ובוכה על מר גורלו שהביא על עצמו. שכן, רק מתוך חשבון נפש נוקב הוא יזכה לטהרה ולרפואה.

נדמה כי תורתנו מלמדת אותנו לקח כפול; האחד הוא, שאת ההירפאות מן הצרעת יכול לעשות רק המצורע לבדו. התהליך הנכון הוא שישב בדד, יעצור את שטף החיים ויתאבל על מעשיו שגרמו לנגע הצרעת. התהליך כרוך בכאב וצער על מצבו, ומתוכו הוא יעמיק להבין היכן טעה. לפי זה, כשהאדם עומד אל מול הקב"ה הוא עומד למעשה אל מול עצמו, וכך הוא יכול לברר כיצד הגיע למצב הקשה הזה ולצאת מתוכו לדרך חדשה.

מורי ורבי, הרב אביה הכהן, הסביר שבכך התורה מתרחקת מן המצוי בדתות השונות שבמזרח הקדום. הדרך להבין מה אפיין את אותה התרבות היא לראות מה חשב נעמן שר צבא ארם, כשביקש להירפא מהצרעת שתקפה אותו. הנביא אלישע ציווה עליו לטבול שבע פעמים בירדן והוא בכעסו אמר: